

ЕЗИКОВА КУЛТУРА / LANGUAGE CULTURE

ЗА ПРОИЗВОДНИТЕ ДУМИ ОТ СЪЩЕСТВИТЕЛНОТО *ЕВРО*

ВАНИНА СУМРОВА (БЪЛГАРИЯ)

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“

ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

vsumrova@ibl.bas.bg

Статията разглежда новите производни лексикални единици, свързани с лексемата *евро* – *еврак*, *еврачка*, *евърце*, *евраче*, тяхното образуване, значение, стилистика и причините за появата им в българския език. Посочват се множество примери от интернет и се дават препоръки за тяхната употреба.

DERIVATIVES OF THE NOUN *ЕВРО* (EURO)

VANINA SUMROVA (BULGARIA)

INSTITUTE FOR BULGARIAN LANGUAGE, BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

vsumrova@ibl.bas.bg

The article examines new derivatives of the lexeme *евро* ‘euro’ – *еврак*, *еврачка*, *евърце*, *евраче* – focusing on their formation, meaning, stylistic features, and reasons for their emergence in Bulgarian. Examples from internet sources are provided, along with recommendations for their use.

За назоваване на новата за България валута наред с лексемата *евро* се използват и няколко други думи, производни от нея: *еврак*, *еврачка*, *евърце*, *евраче*. Нещо повече – употребите им в интернет са далеч преди последните месеци: става въпрос за години назад (повече от десет¹).

Защо са възникнали, кое обуславя необходимостта от подобни лексеми?

От една страна, това е дефективността по число на лексемата *евро*. В книжовния език тя е неизменяемо по число съществително, затова както в единствено, така и в множествено число е правилно да се употребява една

© Ванина Сумрова, 2026 / © VANINA SUMROVA, 2026

Тази статия в списание „Български език“ е с отворен достъп и се публикува под международния публичен лиценз Creative Commons Attribution 4.0 International (Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International – CC-BY-NC-ND 4.0). /

This open access article of journal “Balgarski ezik” (“Bulgarian Language”) is published under the terms of Creative Commons Attribution 4.0 International Public License (Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International – CC-BY-NC-ND 4.0).

и съща форма: *едно евро, две евро, 1000 евро, много / малко евро, това евро, тези евро* и под.

Посочената дефективност по число на лексемата се преодолява в разговорната реч по два начина – чрез не книжовната форма за множествено число *евра*² и чрез производни думи, които имат форми за множествено число, вкл. членувани форми.

Споменатите по-горе производни думи (деривати) се създават с традиционни за езика ни наставки. Различното в словообразователните модели е, че при неологизмите *еврак, еврачка, евърце, евраче* произвеждащата основа не е числително име (както е при *петак, десетачка* и др.), а лексемата *евро*, като при единия от неологизмите (*евраче*) произвеждащата основа е лексемата *еврак*.

Подобно на лексемите *евро*³ и *лев*⁴, новите съществителни също имат две значения – за самата валута и за банкнота или монета от нея.

С наставката *-ак* е образувана лексемата *еврак*: *Да отидеш до Испания – да изкараш и ти некой еврак; Още на 02.01. и бам еврак фалшификат; 160 японски йени за един еврак.*⁵ Лексемата има форма както за мн.ч. – *евраци*, напр.: *Фалшиви или истински евраци; Гневни столичани паят евраци на пъла на София; Има ли евраци?; Много евраци на всички през новата година; Отивам в банка вчера да си обменя левозете в евро и ми казват: евраците свършиха*, така и бройна форма, както всяко завършващо на съгласна съществително от м.р. за нелице: *два еврака*. Напр.: *Пе 'десе' еврака!; Срецу няколко еврака ще те закарат с лодка до Кефалония и Итака*. Разглежданата лексема е сходна по словообразователната си структура със съществителните *петак, десетак, двадесетак/двайсетак, петдесетак, стотак*, които назовават монета или банкнота със съответната стойност⁶.

С наставката *-ачка* по модела на *десетачка, двадесетачка/двайсетачка, петдесетачка, стотачка* е образувана лексемата *еврачка*: *Аз все така жива еврачка не съм видял още*. Има изобилие от примери за употреба на формата за мн.ч. *еврачки*: *новички еврачки; пачки по петстотин еврачки; по пет стотачки еврачки на пачки; пачките с еврачките; милиарди еврачки; това е малка част от другите 5–6 стотачки еврачки; бонуси и еврачки от фондове; Идвайте, юначки, да сбирате еврачки*.

Другите производни лексеми са умалителни съществителни имена.

С умалителната наставка *-це* от *евро* е образувано съществителното *евърце*: *Рублата я подкара през просото – 80 рублета за едно евърце!; пуснете някое евърце*. В интернет се откриват редица употреби на формата за мн.ч. *евърца*, напр.: *глобите са хиляди евърца; над 2 милиона евърца; отдавна е обърнал руската си заплата в евърца; без износ няма доларчета и евърца; иска по 180 евърца за стая за двама; колко милиарда евърца и доларчета; може ли семейство с деца да оцелее с тия смешни евърца; това означава спиране на доларчетата и евърцата за съответния бюджет*.

Второто умалително съществително е *евраче*, напр.: *В коледната баница левче, а в новогодишната евраче*. Това съществително е производно

не от лексемата *евро*, а от лексемата *еврак*. То е аналогично, но само по форма, на лексемите *петаче*, *десетаче*, *двадесетаче/двайсетаче*, *стотаче*, с които се назовава монета със съответната стойност. Както вече беше посочено, разглежданото умалително съществително назовава и самата валута евро, и банкнота или монета със съответната стойност на еврото. Примерите в множествено число (формата *еврачета*) тук преобладават: *300 000 еврачета*; *еврачета в джоба*; *тайничко сте закътали едни левчета (или еврачета) за подарък*; *две шепи жълти еврачета*; *еврачета на монетки*; *винаги е обичал еврачетата*; *ти пробвай да смениш еврачетата с франкове*; *Ама еврачетата и кредитчетата идват*; *Право към Гърция... да си харчим еврачетата...*; *кръгли числа се смятат по-лесно – от левче – евро, от две левчета – две еврачета*.

Вижда се, че посочените две умалителни съществителни – *евраче* и *евърце* – не изразяват физическа умалителност⁷, а са стилистично маркирани.

Така втората причина за появата на разглежданите лексеми е стилистична. Това се отнася особено за деминутивите (умалителните съществителни), които „могат да изразяват както обективна умалителност, така и субективна, способни са да носят оценъчно отношение, положително или отрицателно“ (Колева/Koleva 2020: 49).⁸ Лексемата *еврак* е образувана с увеличителния суфикс *-ак*⁹ и макар това значение да е избледняло за съвременния носител на езика, производната лексема не е стилистично неутрална.¹⁰ Лексемите, образувани с наставката *-ачка*, поначало са с разговорен оттенък.

Като трета причина за наличието в езика ни на анализиранияте лексикални единици приемам аналогията със съществуващите лексеми, назоваващи парични единици (*лев* и други, по-стари).

Преодоляването на дефективността по число на лексемата *евро*, стилистичната характеристика и аналогията с традиционно установени в българския език лексеми обуславят появата и съществуването в езика ни на разглежданите производни думи. Те са характерни за разговорната реч и не би следвало да се употребяват в официални писмени и устни текстове.

БЕЛЕЖКИ / NOTES

¹ Най-старият пример, на който попаднах в интернет, е от 02.01.2012 г.: *няколко еврака на час и сме доволни и послушни като кученца*.

² Формата следва модела за образуване на мн.ч. на съществителни от ср.р. с окончание *-а* (като *села*, *вина*, *кина*, *езера* и под.), но не е приета за книжовна. Разглежданата лексема е изменяема по число в някои европейски езици, а в други – не.

³ *евро* **1**. Обща парична единица на страните от Европейския съюз, въведена в обращение (успоредно с националните им валути) от 1. I. 1999 г. вместо ежото като начална стъпка към създаване на обща европейска парична система. **2**. Банкнота или монета от тази парична единица (РБЕ/RBE).

⁴ *лев* **1**. Основна единица в българската парична система, равна на 100 стотинки. **2**. Банкнота или монета с такава стойност (РБЕ/RBE).

⁵ Посочените в статията примери са от интернет и са нормализирани правописно и пунктуационно.

⁶ Тъй като повечето от тези лексеми са многозначни, това е едно от значенията им (вж. РБЕ/RBE).

⁷ В мн.ч. умалителността може да е количествена, напр.: *дали пък да не скокна дотам за няколко вървца; може ли семейство с деца да оцелее с тия смешни вървца; тайничко сте закътали едни левчета (или еврачета) за подарък.*

⁸ По-подробно вж. Паскалев/Paskalev 2019; Паскалев/Paskalev 2023 и цитираната там литература.

⁹ За увеличителната наставка *-ак* вж. Спасова-Михайлова/Spasova-Mihaylova 1961: 276. Срв. също разговорната лексема *кюфтак* ‘Разг. Увел. от кюфте’ (РБЕ/RBE) и *Кюфташки* (фамилно име – б. м., В. С.) – от диал. *кюфтак* ‘голямо кюфте’ (Илчев/Ichev 1969: 294), както и топонима *Бунарака* – „От бунарак, смятано увеличително за голям кладенец“ (Стоянова/Stoyanova 2008: 291).

¹⁰ Повече за стилистиката на увеличителните имена вж. Ангелова/Angelova 2021; Перчеклийски, Цинцарска/Perchikliyski, Tsintsarka 2025 и цитираната там литература.

ЛИТЕРАТУРА

- Ангелова 2021: Ангелова, Цв. Словообразователни типове при названия на състояния и процеси, отразяващи репродуктивните функции на жената в българския език. – *Известия на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“*, № 34, с. 190–235. <https://ibl.bas.bg/izvestiya/wp-content/uploads/2021/11/08_Angelova_2021_ПВЕ-XXXIV_190-235.pdf>.
- Илчев 1969: Илчев, Ст. Речник на личните и фамилни имена у българите. София, Издателство на Българската академия на науките.
- Колева 2020: Колева, Р. Взаимодействие между умалителност и род при съществителните имена за лица в българския език. – *Езиков свят*, № 2, с. 47–53. <https://ezikovsvyat.swu.bg/images/stories/issue%2018.2_2020/6.Koleva_47_53.pdf>.
- Паскалев 2019: Паскалев, Н. Деминутивите в съпоставителен аспект – върху материал от български, руски и румънски. – *Romanoslavica*, vol. LV, N 1, с. 81–87. <<https://www.cceol.com/search/article-detail?id=913362>>.
- Паскалев 2023: Паскалев, Н. Отношението на съвременния носител на българския език към деминутивите. – *Български език*, № 4, с. 82–91. <https://www.balgarskiezik.eu/4-2023/0_0_7_NIKOLAY%20PASKALEV_str.%2082-91_BG.pdf>.
- Перчеклийски, Цинцарска 2025: Перчеклийски, Л., Н. Цинцарска. Названия с емоционална оцветеност в български граматика от епохата на Възраждането. – В: *Книжовният език и диалектите – исторически и съвременни аспекти. Сборник в чест на 90-годишнината от рождението на проф. Ив. Кочев (1935 – 2021 г.)*. София, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, с. 345–357.
- РБЕ: Речник на българския език (онлайн). А – системност. <<https://ibl.bas.bg/rbe//>>.
- Спасова-Михайлова 1961: Спасова-Михайлова, С. Лексико-семантични различия при съществителните имена в българския книжовен език с оглед към

категорията число. – *Известия на Института за български език*, № 7, с. 225–306.

Стоянова 2008: *Стоянова, Ц.* Топонимията на Казанлъшко. Велико Търново, Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“.

REFERENCES

- Angelova 2021: *Angelova, Tsv.* Slovoobrazovatelni tipove pri nazvaniya na sastoyaniya i protsesi, otrazyavashti reproductivnite funktsii na zhenata v balgarskiya ezik. – *Izvestiya na Institutata za balgarski ezik “Prof. Lyubomir Andreychi”*, N 34, s. 190–235. https://ibl.bas.bg/izvestiya/wp-content/uploads/2021/11/08_Angelova_2021_IIBE-XXXIV_190-235.pdf.
- Ilchev 1969: *Ilchev, St.* Rechnik na lichnite i familni imena u balgarite. Sofia, Izdatelstvo na Balgarskata akademiya na naukite.
- Koleva 2020: *Koleva, R.* Vzaimodeystvie mezhdu umalitelnost i rod pri sashtestvitelnite imena za litsa v balgarskiya ezik. – *Ezikov svyat*, N 2, s. 47–53. https://ezikovsvyat.swu.bg/images/stories/issue%2018.2_2020/6.Koleva_47_53.pdf.
- Paskalev 2019: *Paskalev, N.* Deminutivite v sapostavitelen aspekt – varhu material ot balgarski, ruski i rumanski. – *Romanoslavica*, vol. LV, N 1, s. 81–87. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=913362>.
- Paskalev 2023: *Paskalev, N.* Otnoshenieto na savremenniya nositel na balgarskiya ezik kam deminutivite. – *Balgarski ezik*, N 4, s. 82–91. https://www.balgarskiezik.eu/4-2023/0_0_7_NIKOLAY%20PASKALEV_str.%2082-91_BG.pdf.
- Perchekliyski, Tsintsarska 2025: *Perchekliyski, L., N. Tsintsarska.* Nazvaniya s emotsionalna otsvetenost v balgarski gramatiki ot epohata na Vazrazhdaneto. – In: *Knizhovniyat ezik i dialektite – istoricheski i savremenni aspekti. Sbornik v chest na 90-godishninata ot rozhdenieto na prof. Iv. Kochev (1935 – 2021 g.)*. Sofia, Izdatelstvo na BAN “Prof. Marin Drinov”, s. 345–357.
- RBE: Rechnik na balgarskiya ezik (online). A – sistemnost. <https://ibl.bas.bg/rbe/>.
- Spasova-Mihaylova 1961: *Spasova-Mihaylova, S.* Leksiko-semantichni razlichiya pri sashtestvitelnite imena v balgarskiya knizhoven ezik s ogled kam kategoriyata chislo. – *Izvestiya na Institutata za balgarski ezik*, N 7, s. 225–306.
- Stoyanova 2008: *Stoyanova, Ts.* Toponimiyata na Kazanlashko. Veliko Tarnovo, Universitetsko izdatelstvo “Sv. sv. Kiril i Metodiy”.

✉ *Гл. ас. д-р Ванина Сумрова*

Секция за българска лексикология и лексикография
Институт за български език „Проф. Любимир Андрейчин“
при Българската академия на науките
бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113, София, България

✉ *Assist. Prof. Dr. Vanina Sumrova*

Department of Bulgarian Lexicology and Lexicography
Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences
52 Shipchenski prohod, bl. 17, Sofia 1113, Bulgaria